

Princips dzīvības cenā?

Nacionālā teātra izrāde *Terors* kļūst par mērījumu tam, kam ikdienā tik viegli nemaz nepieklūst, – sabiedrības dvēseles temperatūrai

Dramaturga Ferdinanda fon Širaha lugas *Terors* problēma pirmajā mirklī šķiet ļoti laikmetīga: kā cīnīties pret terorismu? Skatītājiem izrādes noslēgumā nāksies izlemt – attaisnot vai piespriest sodu virsniekam, kas notriecis nolaupītu pasažieru lidmašīnu, kura bija ceļā uz pārpildītu stadionu. Vai ir pieļaujams nogalināt 160 nevainīgus cilvēkus, ja tādējādi iespējams izglābt 70 tūkstošus dzīvību, atkal un atkal jautā izrādē. Kāda būs jūsu atbilde?

Scenogrāfs Uģis Bērziņš Latvijas Nacionālā teātra Aktieru zālī ir pārvērtis tiesas zālē. Vienā pusē galds, aiz kura sēž Voldemāra Šoriņa spēlētais Tiesas priekšsēdētājs un Sekretāre Ilva Lorence, pa labi un kreisi vietas apsūdzības uzturētājiem (prokurore Nelsone – Daiga Kažociņa, Franciska Meizere – Sanita Paula) un aizstāvim ar apsūdzēto (Larss Kohs – Kaspars Aniņš, aizstāvis Biglers – Ivars Kļavinskis), iepretim – iežogots paaugstinājums liecību sniegšanai (piemēram, Kristians Lauterbahs – Egils Melbārdis). Varo-

Recenzijas autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Īstā uzmanība šoreiz jāpievērš skatītājiem — luga ir par mums, tiem, kas zālē

ņu un skatītāju kustību organizē formās ģērbtas drošības dienesta darbinieces.

Pretenzija uz «īstumu» ir nepārprotama. Man gan šķiet, ka šī režisora Valtera Šiļa estētiskā izvēle sašņiedz pretēju efektu, proti, tieši pievērš uzmanību teksta teatrālajai dabai un tai atbilstošajai, citādi, pieļauju, nemaz nemanāmajai aktieru uzspēlei. Tomēr galu galā tas ir nebūtiski, jo īstā uzmanība šoreiz jāpievērš skatītājiem. Luga ir par mums, tiem, kas zālē.

TERORS.

Nākamās izrādes 13., 19. un 28. oktobrī. Biļetes cena no 25 €.

Teroram īsti nav galvenā varoņa (acīmredzot, lai stāsta struktūra neietekmētu skatītāju viedokli), vienlīdz liela vieta atvēlēta gan apsūdzētā, gan apsūdzības argumentiem. Sākuma stāvoklis diskusijai principā ir vienkāršs: nav apšaubāms, ka Kohs likuma priekšā ir vainīgs, pat vairākkārt. Viņš ir militārpersona, kas apzināti nav pakļāvusies tiešai pavēlei. Viņš ir arī pārkāpis Vācijas Konstitūciju, kas nosaka, ka ikvienam ir neatņemamas tiesības uz cieņu, citiem vārdiem sakot – nekad un nekādos apstākļos nav pieļaujams, ka cilvēks tiek dehumanizēts, ka pret viņu izturas kā pret lietu.

Un tieši to ir izdarījis Kohs – matemātiski pretstatot skaitļus, identificējot bojāgājušos, viņa paša vārdiem runājot, nevis kā cilvēciskas būtnes, bet gan kā ieroča mehānisku sastāvdaļu. Izšķiršanās nav par vai pret cilvēku, kas nogalinājis, bet gan par vai pret fundamentāliem principiem, kas likti sabiedrības pamatā. Var teikt arī patētiskāk – Temīdas priekšā nonākusi visa Rietumu civilizācija.

Acīmredzot šī tēma ir būtiska arī Latvijā. Nenoliedzot, ka *Terors* ir labs darbs, droši vien būtu godīgi at-

IR IESAKA

5. OKTOBRIS

OPERA. DONS KARLOSS LATVIJAS NACIONĀLAJĀ OPERĀ UN BALETĀ

Verdi operas notikumi risinās 16. gadsimtā. Kad politisku apsvērumu rezultātā dona Karlosa mīļotā Elizabete kļūst par viņa tēva Filipa II sievu, varonis nonāk politikas, mīlestības un reliģijas krustcelēs. Režisora Klausa Gūtaiestudējums ir kopražojums ar Neapoles *Teatro San Carlo*. Filips II pirmajās trīs izrādēs būs pasauleslavenais bass Ginters Groisbeks. Biļetes cena 15–70 €. Bilesuparadize.lv

5. OKTOBRIS

IZRĀDE. JĀZEPS UN VIŅA BRĀĻI VALMIERAS DRĀMAS TEĀTRĪ

Jāzeps ir šodienas Hamlets, kas savus nokaitētos jautājumus risina vientulībā. Ko mūsdienų pasaulē, kur Jāzepa bedru ir tik daudz, nozīmē pa īstam piedot? Ko nozīmē jaunu par labu vērst? Just dāvināto spalviņu azotē, nevis ērkšķus? Raiņa lugu iestudējusi Inese Mičule. Lomās Aksels Aizkalks vai Mārtiņš Meiers, Ieva Estere Barkāne, Rūdis Biviņš un citi. Biļetes cena 22 €. Bilesuparadize.lv

Tiesas priekšsēdētāja lomā Voldemārs Šoriņš

zīt, ka fon Širaham nav izdevies radīt dziļu, intelektuālu diskusiju – pušu argumentācija ir visai vienkārša. Vienlaikus ar to pietiek. Novērojami zālē liecina, ka lēmumu par Koha vainu skatītāji pieņem visai viegli, riskēšu minēt – tāpēc, ka lielai daļai jau iepriekš ir skaidri priekšstati par to, kas no svaru kausos liktajām vērtībām ir būtiskāks. Bet izšķiršanās – pat ja konkrētais jautājums šķietami formulēts šaurāk – ir principiālas. Vai jūs ticat un esat gatavs pakļauties principam «viens likums, viena taisnība visiem»? Vai svarīgākas ir sabiedrības intereses vai indivīda sirdsapziņa? Vai principu var stādīt

augstāk par cilvēka dzīvību? Un plašāk skatoties – kāpēc konkrētas sabiedrības (kultūras, valstis) vispār pastāv? Vai var pastāvēt sabiedrība, kas neiestājas par saviem principiem pāri visam?

It īpaši pēdējais man liekas ārkārtīgi būtisks jautājums, gan domājot par tām kultūru sadursmēm, kuru tiešas sekas ir starptautiskais terorisms, gan, piemēram, par mūsu attieksmi pret karadarbību Ukrainā.

Terors, manuprāt, kļūst par mērījumu tam, kam ikdienā tik viegli nemaz nepieklūst – sabiedrības dvēseles temperatūrai. Vācu dramaturģijas klasiķis Heinrihs fon Kleists li-

dzīgu mērījumu veica 19. gadsimta sākumā – viņa spalvai pieder luga *Homburgas princis*, par kuru neviļus jādomā, skatoties *Teroru*. Tajā situācijā ir līdzīga: pārkāpta pavēle nes negaidītu uzvaru. Atšķirība tikai tā, ka pārkāpējs – Homburgas princis – pieņem sev piespiesto nāvessodu, jo atzīst, ka valsts, sabiedrības, likuma princips ir svarīgāks par dzīvību. 21. gadsimtā situācija nav tik skaidra. Kā saka fon Širahs, *Terora* iestudējums Eiropā vidēji 60% skatītāju balso, ka principus var pārkāpt. Tāds ir Eiropas mērījums. Latvijas temperatūru atstāšu intrīgai – aizejiet nomēriet pašī! ●

5. OKTOBRIS –
14. JANVĀRIS

IZSTĀDE. PAŠTERAPIJA DEKORATĪVĀS MĀKSLAS UN DIZAINA MUZEJĀ

Korejas mūsdienu keramikas mākslas izstāde stāsta par mūžīgo laika ritējumu un esības skaudro apzināšanos. Apskatāmi 16 keramiķu 55 mākslas darbi. Tās ir vēsturisku atmiņu atsaucēs daudzfigūru kompozīcijās, oriģināli veidoti keramikas trauki, dekoratīvi priekšmeti, arī darbi ar teksta un emocijzīmju iesaisti un instalācijas. Lnmm.lv

6., 7. OKTOBRIS

KONCERTS. LNSO SEZONAS ATKLĀŠANAS KONCERTS LIELĀJĀ GILDĒ

Mākslinieciskā vadītāja un galvenā diriģenta Tarmo Peltokoski vadībā orķestris kopā ar klarneti Annu Gāgani atskaņos Ērika Ešenvalda koncertu klarnetei, orķestrim un elektronikai *Arktikas nakts vīzijas*. Koncerta otrajā daļā kopā ar operas solistiem no Somijas skanēs Riharda Vāgnera operas *Valkīra* pirmais cēliens. Biļetes cena 18–60 €. Bilesuparadize.lv